

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-155>

УДК 339.564 (477)

СВІТОВА ТОРГІВЛЯ ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ: ІНДИКАТОРНЕ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ

GLOBAL TRADE AND UKRAINE'S EXTERNAL ECONOMIC SECTOR: INDICATOR-BASED ASSESSMENT OF RESILIENCE

Дернова Ірина Анатоліївнакандидат економічних наук,
Черкаський державний фаховий бізнес-коледж
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7317-9633>**Dernova Iryna**

Cherkasy State Business College

Стаття присвячена аналізу сучасного стану міжнародної торгівлі та зовнішньої торгівлі України зокрема, рівня її резильєнтності та ідентифікація стратегічних напрямків розвитку. На першому етапі дослідження проведено аналіз основних тенденцій у світовій торгівлі товарами та послугами, окреслено напрямки її розвитку. Встановлено, що глобальні шоки спричинили суттєві зміни у структурі світової торгівлі, посиливши роль середніх держав та підвищивши волатильність. Доведено, що у 2021–2024 роках відбулася значна зміна товарної структури експорту, яка стала менш диверсифікованою і більш концентрованою на агропромисловій продукції. Виявлено суттєве зростання від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі товарами, яке перевищило довоєнний рівень у шість разів. Ідентифіковано ключові напрямки для забезпечення довгострокової стабільності та економічного зростання.

Ключові слова: зовнішня торгівля, експорт, імпорт, індикатори резильєнтності, національна економіка.

The article is dedicated to the analysis of key trends in the development of global trade and the investigation of indicators of foreign trade resilience of the Ukrainian economy amid full-scale military aggression. The primary goal of the research is defined as a comprehensive analysis of the current state of international trade, the assessment of its sustainability level, and the identification of strategic directions for its future development. At the initial stage of the study, an analysis of the main trends in global trade in goods and services was conducted, outlining its vectors of development. It has been established that global shocks (including the pandemic, Russia's military aggression, rising US-China tensions, and inflation) have caused significant changes in the structure of world trade, strengthening the role of middle-sized economies and increasing market volatility. A characteristic feature of this period is the accelerated growth of trade in services, which has begun to outpace trade in goods, alongside the increasing strategic role of middle-sized states as dynamic players in the global market. These factors collectively contribute to heightened volatility and operational uncertainty in the international commercial landscape. An assessment of the resilience of Ukraine's foreign trade was carried out, revealing that Ukraine ranked 67th in the Global Trade Resilience Index for 2023. This indicates a relatively high flexibility of trade networks and logistical adaptability in establishing new sales markets. It has been proven that, during the 2021–2024 period, a significant shift occurred in the commodity structure of exports. The export base has become less diversified and is now more concentrated on agricultural products. This structural change has resulted in increased export concentration by commodity groups, which is recognized as a typical, yet vulnerable, response mechanism to severe crisis conditions. A substantial increase in the negative balance of foreign trade in goods was also detected, which surpassed the pre-war level by six times. Based on the findings, key strategic directions for ensuring long-term stability and economic growth of Ukraine's foreign trade sector have been identified.

Keywords: foreign trade, export, import, resilience indicators, national economy.

Постановка проблеми. Міжнародна торгівля має вирішальне значення для економіки України, сприяючи обміну товарами та послу-

гами, які, в свою чергу, стимулюють внутрішній розвиток кожної країни та її глобальну економічну інтеграцію. Військова агресія росії

проти України підкреслила вразливість національної економіки та спричинила серйозні зміни в зовнішній торгівлі України, порушивши торговельні ланцюги, завдавши непоправної шкоди людському капіталу, зруйнувавши інфраструктуру та виробничі потужності. Надскладні умови, в яких знаходиться економіка України, передбачають проведення детального аналізу стійкості зовнішньої торгівлі України, а також її здатності до відновлення обсягів та структури міжнародної торгівлі. Саме тому існує об'єктивна потреба у комплексному дослідженні глобальних трендів світової торгівлі та детальному оцінюванні реального місця України в системі міжнародної торгівлі в умовах війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти зовнішньої торгівлі, суперечливий вплив інтеграції національної економіки у світові економічні процеси, а також наслідки для внутрішнього ринку є предметом систематичних досліджень науковців. Зокрема, Анатолій Мазаракі та Тетяна Мельник у своєму дослідженні акцентують увагу як на потенціалі відкритої торгівлі для стимулювання економічного зростання, так і на загрозах, пов'язаних з вразливістю до глобальних потрясінь [1].

Вітчизняні та іноземні вчені багато уваги приділяють вивченню впливу війни на зовнішньоторговельні відносини країни. В цьому напрямі слід відмітити значний внесок Ганни Жили [2], Зорини Атаманчук та Єгора Кузьменко [3], Зої Пічурової [4].

Поняття «резильєнтність» сьогодні можна зустріти в багатьох наукових сферах: від медицини до екології та економіки. Еволюцію цієї категорії в своїй праці дослідили Олег Семенко, Марина Абрамова, Олег Тарасов, Роман Дзюбчук та Денис Фомкін [5]. В більшості випадків поняття «резильєнтність» розглядається вітчизняними науковцями-економістами в контексті здатності будь-якого економічного явища до швидкої адаптації в нових умовах, можливості відновлення після впливу кризових явищ або шоків та структурної адаптації.

Дана категорія досить часто зустрічається в роботах іноземних дослідників. Так, Kewen Ning, Xue Chen, Ye Xiao [6] розглядали у своїй роботі резильєнтність зовнішньої торгівлі Китаю, Gillian Bristow та Adrian Healy [7] досліджували джерела економічної резильєнтності країн Європи та встановили, що важливим фактором стійкості економіки країни є її інноваційність.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз останніх досліджень свідчить про значний інтерес науковців та практиків до вивчення різних аспектів зовнішньої торгівлі України та її місця на світовому ринку. Багато уваги приділяється також поняттю «резильєнтність зовнішньої торгівлі» в контексті здатності міжнародної торгівлі окремих країн до адаптації після шоків. Незважаючи на велику кількість праць зарубіжних та вітчизняних науковців, для України досі існує необхідність дослідження впливу дестабілізуючих факторів на зовнішню торгівлю України та визначення індикаторів її резильєнтності.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є комплексний аналіз сучасного стану міжнародної торгівлі та зовнішньої торгівлі України зокрема, оцінювання рівня її резильєнтності та ідентифікація стратегічних напрямків розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. За останні роки ландшафт світової торгівлі суттєво змінився під впливом чотирьох найбільш вагомих факторів: пандемії 2020-2021 рр., військової агресії росії проти України, зростання напруги між США та Китаєм, інфляційних шоків 2022-2023 рр. Все це порушило звичні ланцюги постачання та проявило вразливість системи світової торгівлі.

Світова торгівля характеризується швидким зростанням обсягів торгівлі послугами, що випереджає торгівлю товарами, більш стрімким зростанням у країнах, що розвиваються, та підвищеною волатильністю через геополітичну напруженість та зміни в політиці. Обсяги світової торгівлі послугами збільшилися у 2024 р. порівняно з 2015 р. на 75 %, тоді як торгівля товарами зростала повільніше, а ціни на товари коливалися частіше (див. рис. 1). Рушійною силою загального зростання світових обсягів торгівлі є країни, що розвиваються, особливо у Східній та Південній Азії, тоді як для розвинених економік останнім часом спостерігається стагнація або скорочення обсягів торгівлі. За даними Міжнародної міжурядової організації ЮНКТАД зростання світового експорту товарів у 2024 році (5,3%) було зумовлене показниками країн, що розвиваються, а саме Китаю (5,8%), Гонконгу (12,5%) та В'єтнаму (14,4%).

У 2024 році Північ експортувала більше товарів, ніж Південь: розвинені країни внесли 13,3 трильйона доларів, а країни, що розвиваються, – 11,1 трильйона доларів у вартість загальносвітового експорту. У 2024 році

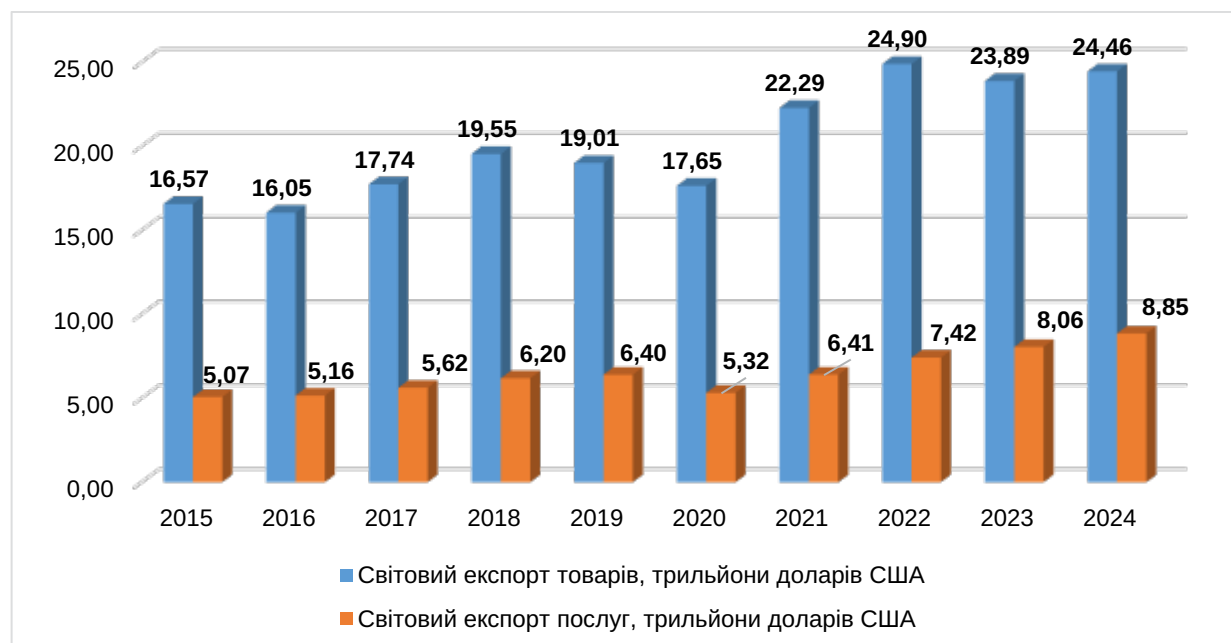

Рис. 1. Обсяги світового експорту товарів та послуг за 2015–2024 рр.

Джерело: сформовано автором за даними [8]

вартість світового експорту товарів зросла на 2,4% після падіння у 2023 році. Світовий експорт склав 24,4685 трильйона доларів, що на 447 мільярдів доларів менше, ніж у 2022 році. Але зараз прогнозується, що він досягне нового максимуму – 26,2 трильйона доларів у 2025 році. Частка країн, що розвиваються, у загальному експорті становила 46% у 2024 році, стабільно зростаючи з 29% у 2000 році. Тим часом частка найменш розвинених країн становила лише 1,1% у 2024 році, ледь помітно змінившись з 1%, що спостерігалось у 2010 році.

У ще один рік впевненого зростання світовий експорт послуг досяг 8,85 трильйона доларів США у 2024 році, що свідчить про річне збільшення на 10%. Серед регіонів найвище зростання було зафіксовано в Азії (11,5%), що частково відображає відновлення міжнародних перевезень та подорожей, а частково – продовження розширення торгівлі іншими послугами. Після уповільнення під час пандемії COVID-19 у більшості інших регіонів доходи від міжнародних подорожей вже відновилися до 2024 року, тому у 2024 році зростання експорту послуг більше базувалося на таких категоріях послуг, як фінансові та страхові послуги, комп'ютерні, телекомунікаційні, бізнес-послуги, професійні та технічні послуги, а також послуги, пов'язані з інтелектуальною власністю, більшість з яких можна надавати в цифровому вигляді. Їхня

міжнародна торгівля продовжувала стрімко зростати у 2024 році по всьому світу, причому найвищі темпи зростання були зареєстровані в Африці (+16%).

Світова торгівля завжди мала політичну складову, однак у 2025 р. цей зв'язок став більш помітний. Нові торговельні зв'язки наразі формуються не лише через призму ефективності та результативності, а під впливом стратегічного позиціонування та з урахуванням потреб безпеки.

Одним із головних результатів перебудови світової торгівлі у 2025 році стала поява середніх держав як основних гравців на світовому ринку. Ці економіки, хоча й не є наддержавами, однак мають впливові ролі в ланцюгах постачання і торговельних мережах, використовуючи зміну геополітичної динаміки та стратегії корпоративної диверсифікації. Їхнє зростання ілюструє, як стійкість, географія та галузева спеціалізація стають такими ж важливими, як і масштаб, у визначенні лідерства в торгівлі. Прикладом такої трансформації є В'єтнам (експорт у 2024 році досяг 370 млрд дол. США), Мексика та Індія. Також слід відмітити зростаючий вплив Індонезії, що має великі запаси нікелю, Бразилію, яка лідирує в експорті сільськогосподарської продукції та Польщу, яка стала виробничим центром ЄС.

Економісти СОТ прогнозують зростання обсягу світової торгівлі товарами у 2025 р. на

2,4 %, у 2026 р. на 0,5 %. Також очікується, що обсяг експорту комерційних послуг зросте на 4,6 % у 2025 р. та на 4,4% у 2026 р. Обсяг світової торгівлі товарами у першій половині 2025 р. зріс на 4,9 % у річному обчисленні, зростаючи швидшими темпами, ніж очікувалося.

Глобальна консультативна компанія Whiteshield в грудні 2023 року опублікувала перше видання Глобального індексу стійкості торгівлі 2023 року (рейтинг GTRI), який дозволяє оцінити наскільки ефективно країни поглинають торговельні потрясіння в короткостроковій перспективі та відновлюються в середньостроковій перспективі. Індекс базується на комплексному наборі даних, що складається з 58 показників та охоплює 102 економіки світу. Індекс побудовано на багатому наборі даних – колекції з 58 показників, 16 з яких оцінюються на основі даних про торгівлю, а 42 – з міжнародних публічних джерел, що виходить за рамки традиційних показників економічної диверсифікації та інтеграції. Методологія включає інноваційні методи, що ґрунтуються на теорії мереж, моделює торговельні шоки, а також відстежує їхній потенційний вплив на торговельні потоки.

Індекс було започатковано у відповідь на зростаючу потребу урядів країн у розумінні того, як торговельні шоки, непередбачувані та важко прогнозовані події впливають на торговельні потоки та економічний розвиток країн.

В таблиці 1 наведено дані окремих країн з рейтингу GTRI та його складових. Німеччина, третій за величиною експортер у світі, очолює індекс завдяки своїм сильним торговельним ланцюгам та високо диверсифікованій торгівлі як за видами товарів, так і за торговельними партнерами. Сусідні Нідерланди, шоста за величиною торговельна країна у світі, посідають друге місце завдяки своїм міцним зв'язкам з Європою та рештою світу, розвиненим логістичним та розподільчим системам, а також сприятливому для бізнесу середовищу. Найбільша економіка світу, Сполучені Штати, посідає третє місце в рейтингу, а Франція, Японія, Велика Британія, Італія, Сінгапур, Китай та Бельгія замкнули першу десятку. Найкращі показники мають переважно європейські країни з високим рівнем ВВП на душу населення.

Україна займає в рейтингу 67 місце завдяки високій здатності відновлювати експортно-імпортні потоки після зовнішніх шоків (64,3 бали), що свідчить про відносно високу гнучкість торговельних зв'язків та логістичну адаптивність при знаходженні нових ринків збуту. Низький бал складової «Операційна стійкість» пояснюється наявністю високих інфраструктурних витрати та ризиків.

Станом на 15 жовтня оцінити зміну Глобального індексу стійкості торгівлі в динаміці не можливо, оскільки нової редакції за 2024 рік не оприлюднено.

Таблиця 1

Місце України в рейтингу GTRI та значення його складових

Ранг	Країна	GTRI	Складова GTRI: стійкість мереж	Складова GTRI: стійкість інституцій	Складова GTRI: операційна стійкість
1	Німеччина	88,7	96,5	76,6	85,0
2	Нідерланди	84,8	86,2	78,2	88,7
3	США	84,4	86,5	77,3	87,2
4	Франція	82,2	88,9	72,9	80,5
5	Японія	82,4	84,9	74,7	84,9
6	Польща	70,0	72,5	62,6	72,2
28	Словаччина	65,0	65,9	62,4	65,6
29	Угорщина	64,1	67,2	59,6	62,5
41	Румунія	61,6	66,4	55,4	58,2
67	Україна	50,5	64,3	41,0	32,3
85	Молдова	43,0	54,6	35,6	27,3

Джерело: сформовано на основі [9]

Зовнішньоторговельну резильєнтність економіки країни характеризує структура зовнішньої торгівлі, торговельні зв'язки та спеціалізація. В таблиці 2 наведено дані про зміну товарної структури експорту за роки війни.

Аналіз табл. 1 свідчить, що за роки повномасштабного вторгнення відбулися зміни у товарній структурі імпорту України. Так, питома вага кількох товарних груп суттєво змінилася. А саме, питома вага товарної групи «Продукти рослинного походження» збільшилася на 9,6 п.п., а питома вага товарної групи «Недорогоцінні метали та вироби з них», навпаки, зменшилася на 12,8 п.п. Незначне зростання питомої ваги у загальній структурі імпорту мають товарні групи «Жири та олії тваринного або рослинного походження» (+3,5 п.п.) та «Готові харчові продукти» (+3,4 п.п.). В останньому стовпчику таблиці розраховано темпи приросту (зменшення) кожної товарної групи в 2024 році порівняно з 2021 роком. Загалом обсяг експорту продукції зменшився на 39 %. Найбільшого спаду обсягів експорту зазнали такі товарні групи як «Недорогоцінні метали та вироби з них» -72,13 %, «Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості» -65,44 % та «Мінеральні продукти» -59,21 %. Товарна група «Живі тварини; продукти тваринного походження» – єдина товарна група,

по якій спостерігається одночасно зростання обсягів експорту на 22,18 % та збільшення питомої ваги на 1,9 п.п.

Проаналізувавши зміну питомої ваги товарної структури імпорту в 2024 році порівняно з 2021 р., було виявлено наступні особливості:

- обсяг імпорту зменшився на 2,85 %;
- найбільше зменшення питомої ваги у товарній групі «Мінеральні продукти» -7,5 п.п.;
- збільшення питомої ваги в структурі імпорту на 2,4 п.п. спостерігається для товарної групи «Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби».

Для оцінки концентрації експорту (імпорту) використано коефіцієнт диверсифікації (КД) за 2021 та 2024 роки (формула 1):

$$КД = \sum_{i=1}^n (W_i)^2, \quad (1)$$

де W_i – квадрат частки і-тої товарної групи у структурі експорту/імпорту (і-того торговельного партнера).

В табл. 3 наведено значення коефіцієнтів концентрації експорту/імпорту за товарними групами та за географічною ознакою.

Зростання коефіцієнта диверсифікації експорту товарів за товарними групами з 2021 по 2024 рр. свідчить про збільшення концентрації експорту та поглиблення залежності від

Таблиця 2

Зміна товарної структури експорту України, 2021-2024 рр.

Товарна група	Відносна величина структури, %		Структурні зрушення, п.п.	Темп приросту, %
	2021 рік	2024 рік		
Продукти рослинного походження	22,8	32,4	9,6	-12,94
Жири та олії тваринного або рослинного походження	10,3	13,8	3,5	-18,20
Недорогоцінні метали та вироби з них	23,5	10,7	-12,8	-72,13
Готові харчові продукти	5,6	9,0	3,4	-0,86
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	7,7	7,5	-0,2	-40,25
Мінеральні продукти	12,4	8,2	-4,2	-59,21
Живі тварини; продукти тваринного походження	2	3,9	1,9	22,18
Деревина і вироби з деревини	2,9	3,5	0,6	-26,93
Різні промислові товари	1,8	2,5	0,7	-15,11
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	4,1	2,3	-1,8	-65,44
Інше	6,9	6,2	-0,7	-45,57

Джерело: сформовано автором на основі [10]

Таблиця 3

Значення коефіцієнтів концентрації імпорту та експорту, 2021-2024 рр.

Роки	Коефіцієнти диверсифікації			
	експорту товарів		імпорту товарів	
	за товарними групами	за географічною ознакою	за товарними групами	за географічною ознакою
2021	0,1463	0,0395	0,1234	0,0571
2022	0,1546	0,0535	0,1196	0,0568
2023	0,1550	0,0540	0,1108	0,0612
2024	0,1605	0,0426	0,1039	0,0722

Джерело: сформовано автором на основі [10]

невеликої кількості ключових товарних груп. Така ситуація є типовою для країн, які знаходяться в умовах кризи. За географічною ознакою концентрація експорту значно вища порівняно з концентрацією за товарними групами та суттєво збільшилася за роки війни. Це пояснюється втратою традиційних напрямків експорту. Зменшення коефіцієнта диверсифікації експорту товарів за географічною ознакою в 2024 році є результатом освоєння нових торговельних напрямків.

Впродовж 2021-2024 рр. коефіцієнт диверсифікації імпорту за товарними групами зменшився з 0,1234 до 0,1039, що свідчить про імпорт ширшого спектру товарів, на противагу коефіцієнту диверсифікації імпорту товарів за географічною ознакою, який зріс з 0,0571 до 0,0722 та є свідченням того, що імпорт зосереджується на меншій кількості країн-торговельних партнерів.

За роки широкомасштабної збройної агресії росії проти України від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі товарами лише зростає. Так, за результатами 2021 р. негативне сальдо експортно-імпортних операцій становило 4770,8 млн дол. США, а вже за підсумками 2024 року від'ємне сальдо торгівлі товарами досягло позначки 29037,3 млн дол. США, перевищивши довоєнний рівень у 6 разів. В 2025 році зберігається тенденція до зменшення обсягів експорту (передусім продукції сільського господарства, продовольчих товарів та мінеральних продуктів) та збільшення обсягів імпорту за рахунок продовольчих товарів, енергетичного імпорту, продукції машинобудування та металопродукції. Так, за результатами першого півріччя 2025 р. імпорт товарів зріс на 14,8 % до 38,3 млн дол. США при одночасному скороченні експорту товарів на 4 % до 20 млн дол. США.

Найбільш торговельним партнером України залишається Євросоюз незважаючи на зменшення його частки у торгівлі. За результатами першого півріччя 2025 року країни ЄС мають частку в експорті України на рівні 57,5 % та частку в імпорті на рівні 47,3 %. За даними статистичної платформи CEIC Data середньомісячний темп зростання імпорту країн ЄС становить 4,1 % (за даними з 2003 по 2024 рр.). Показник досяг історичного максимуму в 53,9 % у серпні 2022 року та рекордно низького рівня -29,8 % у липні 2009 року.

За даними вебсайту Європейського парламенту (European Parliament) торгівля товарами між країнами ЄС та Україною стрімко зростала з 2016 року та за результатами 2024 року сягнула 67,3 мільярди євро, торгівля послугами досягла 16,3 мільярди євро. В розрізі країн-торговельних партнерів ЄС Україна знаходиться на 8 місці (1,3%). П'ятірку головних торговельних партнерів ЄС становлять США (17,3 %), Китай (14,6 %), Великобританія (10 %), Швейцарія (6,5 %) та Турція (4,2 %) [11]. До головних товарних груп імпорту з ЄС належать «Механічні пристрої та електричне обладнання» – 19,7 %, «Нафта, газ, вугілля» – 16,0 %, «Транспортні засоби та літаки» – 12,0 % та «Продукція агропромислового сектору» – 8,6 %. Експортує ж Україна до країн ЄС продукцію агропромислового сектору (Agri-food) – 53,5 %, залізо та сталь (Iron and steel) – 9,8 %, а також механічні вироби та електрообладнання (Mechanical appliances and electrical equipment) – 8,2 %.

Висновки. Проведене дослідження дає можливість зробити наступні висновки:

– ландшафт світової торгівлі багатий на можливості для країни, які можуть швидко адаптуватися до нових правил торгівлі. Саме

швидкість та можливість адаптації до викликів та шоків стане основою злету в глобальних ланцюгах створення вартості;

– в світі зростає багатополярна мережа держав, що розвиваються, яка забезпечує більшу різноманітність та стійкість торговельних потоків;

– зовнішня торгівля України та експорт, зокрема, стали менш диверсифікованими і більш концентрованими на агропромисловій

продукції, що є прямим наслідком військових обмежень логістики та виробництва промислових товарів.

Проте формування багатополярної мережі держав, що розвиваються, яка спостерігається у світі, створює можливості для України адаптуватися до нових правил торгівлі. Для забезпечення стабільності та зростання важливе налагодження партнерських відносин з ширшим колом економік.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мазаракі Анатолій, Мельник Тетяна. Зростання невизначеності на світовому ринку в умовах тарифної політики США. *Scientia fructuosa*. 161, 3 (Трав 2025), 4–22. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2025\(161\)01](https://doi.org/10.31617/1.2025(161)01).
2. Жила Г. Вплив війни в Україні на економічний розвиток, наслідки для світової торгівлі. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 81. No. 2. С. 164–170.
3. Атаманчук Зорина, Кузьменко Єгор. Виклики та можливості розвитку зовнішньої торгівлі України під час війни. *Економіка та суспільство*, (72). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-62>
4. Пічкурова Зоя. Розвиток зовнішньої торгівлі України в умовах війни. *Економіка та суспільство*, (70). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-151>
5. Семененко Олег, Абрамова Марина, Тарасов Олег, Митченко Сергій, Дзюбчук Роман, Фомкін Денис. Резильєнтність і стійкість економіки: ключові теоретико-практичні наративи та воєнно-економічні уроки. *Social Development and Security*, 15(2), 314–326. DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2025.15.2.24>
6. Kewen Ning, Xue Chen, Ye Xiao. Cross-border e-commerce, foreign investment and export trade resilience. *Finance Research Letters*. Volume 82, September 2025. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2025.107595>
7. Bristow Gillian, Healy Adrian. Innovation and regional economic resilience: an exploratory analysis. *The Annals of Regional Science*, 60(5), 265–284. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00168-017-0841-6>.
8. Total trade in services. URL: <https://hbs.unctad.org/total-trade-in-services>
9. Global Trade Resilience Index GTRI 2023. URL: https://whiteshield.ai/wp-content/uploads/2023/12/ws_gtri_report.pdf
10. Економічна статистика / Зовнішньоекономічна діяльність. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
11. Ukraine: Economic indicators and trade with EU. URL: [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2025/777920/EPRS_ATA\(2025\)777920_EN.pdf](chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2025/777920/EPRS_ATA(2025)777920_EN.pdf)

REFERENCES:

1. Mazaraki, A., & Melnyk, T. (2025). Zrostandnia nevyznachenosti na svitovomu rynku v umovakh taryfnoi polityky SShA [The growth of uncertainty in the world market under the conditions of US tariff policy]. *Scientia fructuosa*, 161(3), 4–22. doi:10.31617/1.2025(161)01.
2. Zhyla, H. (2023). Vplyv viiny v Ukraini na ekonomichnyi rozvytok, naslidky dlia svitovoi torhivli [The impact of the war in Ukraine on economic development, consequences for world trade]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, 81(2), 164–170.
3. Atamanchuk, Z., & Kuzmenko, Ye. (2025). Vykyky ta mozhlyvosti rozvytku zovnishnoi torhivli Ukrainy pid chas viiny [Challenges and opportunities for the development of Ukraine's foreign trade during the war]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (72). doi:10.32782/2524-0072/2025-72-62.
4. Pichkurova, Z. (2024). Rozvytok zovnishnoi torhivli Ukrainy v umovakh viiny [The development of Ukraine's foreign trade in the conditions of war]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (70). doi:10.32782/2524-0072/2024-70-151.
5. Semenenko, O., Abramova, M., Tarasov, O., Mytchenko, S., Dziubchuk, R., & Fomkin, D. (2025). Rezyliientnist i stiikist ekonomiky: kliuchovi teoretyko-praktychni naratyvy ta voienno-ekonomichni uroky [Resilience and sustainability of the economy: key theoretical and practical narratives and military-economic lessons]. *Social Development and Security*, 15(2), 314–326. doi:10.33445/sds.2025.15.2.24.
6. Kewen, N., Xue, C., & Ye, X. (2025). Cross-border e-commerce, foreign investment and export trade resilience. *Finance Research Letters*, 82. doi:10.1016/j.frl.2025.107595.
7. Bristow, G., & Healy, A. (2017). Innovation and regional economic resilience: an exploratory analysis. *The Annals of Regional Science*, 60(5), 265–284. doi:10.1007/s00168-017-0841-6.

8. UNCTAD. (n.d.). *Total trade in services*. URL: <https://hbs.unctad.org/total-trade-in-services>.
9. Whiteshield. (2023). *Global Trade Resilience Index GTRI 2023*. URL: https://whiteshield.ai/wp-content/uploads/2023/12/ws_gtri_report.pdf.
10. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (n.d.). *Ekonomichna statystyka/ Zovnishnyoeconomichna diialnist* [Economic statistics / Foreign economic activity]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
11. European Parliament. (2025). *Ukraine: Economic indicators and trade with EU*. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2025/777920/EPRS_ATA\(2025\)777920_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2025/777920/EPRS_ATA(2025)777920_EN.pdf).